

NBP

Narodowy Bank Polski

Monety kolekcjonerskie

Skarby Stanisława Augusta

Zygmunt III Waza
(1587–1632)

Skarby Stanisława Augusta

Wyjątkowa seria złotych i srebrnych monet kolekcjonerskich o nominałach 500 zł i 50 zł – „Skarby Stanisława Augusta” – odwzorowuje słynną osiemnastowieczną serię medalierską z wizerunkami królów Polski wykonaną na zlecenie Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Królewskie medale powstawały w mennicy warszawskiej w latach 1791–1797/1798. Ich twórcami byli dwaj wybitni medalierzy Jan Filip Holzhaeusser i Jan Jakub Reichel. Medale były wzorowane na portretach namalowanych w latach 1768–1771 przez Marcella Bacciarellego do Pokoju Marmurowego w Zamku Królewskim w Warszawie. Monety emitowane przez Narodowy Bank Polski są wiernymi replikami medali, zachowują średnicę i wysokość reliefu oryginałów. Dotyczy to portretów królewskich prezentowanych na rewersach monet. Odwrotne strony medali z życiorysami królów, umieszczone na awersach monet, zostały pomniejszone, ponieważ towarzyszy im otok z nazwą państwa, godłem Rzeczypospolitej, nominałem oraz rokiem emisji. Życiorysy monarchów, jak również napisy na awersach medali towarzyszące portretom władców, zredagowane są po łacinie. Ostatecznej redakcji tych tekstów dokonał zapewne sam król Stanisław August. Imiona monarchów w języku polskim umieszczone zostały na boku monet; tamże znajduje się nazwa serii „Skarby Stanisława Augusta”.

Poczet królów polskich wykonany na zlecenie Stanisława Augusta Poniatowskiego składał się z wizerunków 23 monarchów. Był tu o jeden portret królewski więcej niż na obrazach Bacciarellego, którego cykl obejmuje 22 obrazy. Dodatkowy portret Stanisława Leszczyńskiego, umieszczony na medalu, powstał najprawdopodobniej na podstawie obrazu Jana Bogumiła Plerscha. Obie serie, malarska i medalierska, zaczynają się od Bolesława Chrobrego, a kończą wizerunkiem Augusta III Sasa. W Pokoju Marmurowym od XVIII wieku naczelne miejsce zajmuje jednak kilkakrotnie większy od pozostałych królewskich portretów wizerunek Stanisława Augusta w pełnej postaci, w stroju koronacyjnym. Zapewne więc i serię medalierską zamykać miał medal z wizerunkiem aktualnie panującego monarchy. Abdykacja, emigracja i rychła śmierć króla w początku 1798 r. uniemożliwiły realizację tego zamierzenia.

Seria monet „Skarby Stanisława Augusta” obejmuje 24 wizerunki monarchów – 23 z oryginalnej serii królewskiej oraz portret Stanisława Augusta, odtworzony według medali z epoki. Tak jak w XVIII wieku medale, monety będą bite w złocie i w srebrze.

Tomasz Bylicki
starszy kustosz
Muzeum Historyczne m. st. Warszawy

Jana króla szwedzkiego syn, Zygmunta I z matki Katarzyny wnuk, obrany Roku Pańskiego 1587 dnia 19 sierpnia, pojmawszy w niewolę Maksymiliana Austriaka, współzawodnika do tronu, koronowany 27 grudnia, królestwo szwedzkie utracił dla stałości w wierze katolickiej. Za jego panowania sąsiedni Polsce nieprzyjaciele po wielokroć zgromieni, Smoleńsk przez niego samego wzięty, z Turkami chwalebny pokój zawarty, wojny domowe przytłumione. Umarł w Warszawie na Zamku, który odnowił, roku pańskiego 1632, mając lat 66, w 45. roku panowania, dnia 30 kwietnia.

Zygmunt III Waza (1587–1632)

Szesnasta moneta serii przedstawia Zygmunta III z dynastii Wazów, syna króla Szwecji Jana III i Katarzyny Jagiellonki, córki Zygmunta I Starego. Walczył o polski tron z arcyksięciem Maksymilianem Habsburgiem. Obrany na polskiego króla i koronowany w 1587 r., po śmierci ojca w 1592 r. objął również tron szwedzki. W 1599 r. szwedzki sejm ogłosił jego detronizację. Zygmunt III toczył liczne wojny i rozszerzył terytorium Polski do największych w dziejach rozmiarów. Był to także okres wielkiej prosperity gospodarczej Rzeczypospolitej, choć sam król nie zyskał pochwały ani u współczesnych, ani u potomnych.

Na rewersie monety widnieje przeniesione z medalu popiersie króla (według obrazu pędzla Marcella Bacciarellego) profilem w prawo, z wąsami i bródką, w wysokim kapeluszu ze szkofią, w dużym koronkowym kołnierzu, w kaftanie z guzkami i płaszczu z haftem oraz z Orderem Złotego Runa na łańcuchu.

Na awersie monety umieszczono nieznacznie skrócony tekst z rewersu medalu (w tłumaczeniu): *Jana króla szwedzkiego syn, Zygmunta I z matki Katarzyny wnuk, obrany Roku Pańskiego 1587 dnia 19 sierpnia, pojmwawszy w niewolę Maksymiliana Austriaka, współzawodnika do tronu, koronowany 27 grudnia, królestwo szwedzkie utracił dla stałości w wierze katolickiej. Za jego panowania sąsiedni Polsce nieprzyjaciele po wielokroć zgromieni, Smoleńsk przez niego samego wzięty, z Turkami chwalebny pokój zawarty, wojny domowe przytłumione. Umarł w Warszawie na Zamku, który odnowił, roku pańskiego 1632, mając lat 66, w 45. roku panowania, dnia 30 kwietnia.*

Zygmunt Waza urodził się w 1566 r. w Szwecji, na zamku w Gripsholm, gdzie do 1567 r. więziono jego rodziców. Królewicz wychowywany przez jezuitów stał się gorliwym katolikiem, niechętnym innowiercom. Jego oponentem był m.in. Jan Zamoyski, wielki humanista epoki. Roszczenie Zygmunta do korony szwedzkiej po jej utracie w 1599 r. było przyczyną długoletnich wojen. Równie niepopularna w Rzeczypospolitej polityka prohabsburska prowadziła do konfliktów z Turcją, a zbrojna interwencja w Moskwie (tzw. dymitriady i krótkotrwałe osadzenie na tronie carów syna Władysława) skończyła się niepowodzeniem. Zygmunt był dwukrotnie żonaty – z Anną i Konstancją Habsburżankami, doczekał się sześciorga dzieci, wśród nich późniejszych królów Polski Władysława i Jana Kazimierza. Przeniósł swą rezydencję do Warszawy oraz zapisał się jako wybitny mecenas i protektor sztuki czasu manieryzmu i wczesnego baroku. Zmarł w Warszawie w 1632 r. i został pochowany na Wawelu.

Marta Męclewska

Monety kolekcjonerskie Zygmunt III Waza

Nominał 500 zł

metal: Au 999,9/1000

stempel: zwykły

średnica: 45 mm

masa: 62,2 g

napis na obrzeżu: SKARBY STANISŁAWA
AUGUSTA * ZYGMUNT III WAZA *

nakład: do 600 szt.

Projektant rewersu –

Anna Wątróbska-Wdowiarska

Projektant awersu oraz napisów

na rewersie – Robert Kotowicz

Na zlecenie NBP monetę

wyprodukowała Mennica Polska S.A.

Emisja: 23 stycznia 2020 r.

Nominał 50 zł

metal: Ag 999/1000

stempel: zwykły

średnica: 45 mm

masa: 62,2 g

napis na obrzeżu: SKARBY STANISŁAWA
AUGUSTA * ZYGMUNT III WAZA *

nakład: do 5000 szt.

Projektant rewersu –

Anna Wątróbska-Wdowiarska

Projektant awersu oraz napisów

na rewersie – Robert Kotowicz

Na zlecenie NBP monetę

wyprodukowała Mennica Polska S.A.

Emisja: 23 stycznia 2020 r.

Bolesław Chrobry
(992–1025)
Emisja: 12 III 2013 r.

Władysław Jagiełło
(1386–1434)
Emisja: 3 III 2015 r.

Wacław II Czeski
(1291–1305)
Emisja: 22 V 2013 r.

Władysław Warneńczyk
(1434–1444)
Emisja: 15 IX 2015 r.

Władysław Łokietek
(1320–1333)
Emisja: 13 IX 2013 r.

Kazimierz Jagiellończyk
(1447–1492)
Emisja: 3 XII 2015 r.

Kazimierz Wielki
(1333–1370)
Emisja: 3 III 2014 r.

Jan Olbracht
(1492–1501)
Emisja: 14 VI 2016 r.

Ludwik Węgierski
(1370–1382)
Emisja: 10 IX 2014 r.

Aleksander Jagiellończyk
(1501–1506)
Emisja: 7 XII 2016 r.

Jadwiga Andegaweńska
(1384–1399)
Emisja: 4 XII 2014 r.

Zygmunt I Stary
(1506–1548)
Emisja: 12 VII 2017 r.

Zygmunt August
(1548–1572)
Emisja: 7 XII 2017 r.

Michał Korybut Wiśniowiecki
(1669–1673)

Henryk Walezy
(1573–1575)
Emisja: 12 VII 2018 r.

Jan III Sobieski
(1674–1696)

Stefan Batory
(1576–1586)
Emisja: 17 I 2019 r.

August II Mocny
(1697–1706, 1709–1733)

Zygmunt III Waza
(1587–1632)
Emisja: 23 I 2020 r.

Stanisław Leszczyński
(1705–1709, 1733–1736)

Władysław IV Waza
(1632–1648)

August III Sas
(1733–1763)

Jan Kazimierz Waza
(1648–1668)

Stanisław August Poniatowski
(1764–1795)

Projekt monety w przygotowaniu

Emisja wartości kolekcjonerskich stanowi okazję do upamiętnienia ważnych historycznych rocznic i postaci oraz do rozwijania zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Zapraszamy do zapoznania się z planem emisji na stronie internetowej: www.nbp.pl/monety. Sprzedaż monet kolekcjonerskich emitowanych przez NBP jest prowadzona w oddziałach okręgowych NBP oraz przez sklep internetowy NBP.

Na Państwa dodatkowe pytania odpowiedzą nasi konsultanci pod numerami: 22 185 91 59 oraz 22 185 13 03.

Następna moneta z serii „Skarby Stanisława Augusta” – Władysław IV Waza.

Narodowy Bank Polski jest centralnym bankiem państwa odpowiadającym za politykę pieniężną i stabilność cen. Jego funkcje określa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i Ustawa o NBP. NBP ma wyłączne prawo emisji pieniądza. Jako bank centralny nie prowadzi rachunków bankowych obywateli, nie przyjmuje od nich lokat ani nie udziela kredytów. Prowadzi natomiast obsługę budżetu państwa, a także podmiotów sektora finansów publicznych. Gromadzi rezerwy walutowe państwa i zarządza nimi. Pełni funkcję banku banków, tworząc warunki dla działania systemu bankowego. Jest również jednym z najważniejszych ośrodków naukowo-analitycznych w dziedzinie ekonomii i rynków finansowych.

Więcej o NBP: www.nbp.pl

Narodowy Bank Polski

Dbamy o wartość pieniądza